

Vår referens
Malin Montelius
malin.montelius@sgi.se

Infrastrukturdepartementet
n.remissvar@regeringskansliet.se
anders.wannberg@regeringskansliet.se

Remissvar

En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet (SOU 2021:81)

SGI:s synpunkter

I detta remissvar har Statens geotekniska institut (SGI) fokuserat på det innehåll som ligger inom SGI:s expertområden det vill säga förorenade områden, klimatanpassning samt ras och skred.

Förorenade områden kan riskera att påverka befintliga dricksvattentäkter samt förhindra eller försvåra framtida användning av yt- och grundvatten för dricksvattenframställning. Det nya dricksvattendirektivet anger de krav som ska vara uppfyllda för råvatten som är avsett att användas som dricksvatten. Direktivet omfattar bland annat utvidgade och obligatoriska krav på riskbedömning och riskhantering för hela kedjan från tillrinningsområde, vattenverk och distribution till konsument. Antalet ämnen som ska övervakas utökas också liksom vilka metoder och vägledande värden som ska användas, till exempel för PFAS. SGI bedömer att utredningens förslag till implementering av direktivet i svensk rätt ger förutsättningar för bättre skydd och kontroll av råvattnet från källan och därmed ett förstärkt skydd för vårt dricksvatten. SGI har i övrigt inga synpunkter avseende utredningens föreslagna författningsändringar och fördelning av ansvar. I det följande lämnas ytterligare mer detaljerade synpunkter på utredningens förslag.

21.1 Direktivets bestämmelser

Det nya direktivet är ett så kallat minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstater kan besluta om egna skarpare eller mer långtgående krav. SGI anser att det är bra att det införs krav på analys av PFAS på råvatten som ska användas som dricksvatten, speciellt eftersom vi har många oidentifierade potentiella PFAS-källor. Enligt direktivet har vattenleverantörerna skyldighet att övervaka parametervärden så som "PFAS totalt" och "Summan av PFAS" SGI anser att denna skyldighet bör införas i samband med att direktivet införlivas i svensk lag 1 januari 2023. SGI anser således att parametervärdena "PFAS totalt" och "Summan av PFAS" bör övervakas av vattenleverantörerna även under övergångsperioden som sträcker sig till och med den 12 januari 2026. Detta för att förhindra en eventuell exponering av PFAS via dricksvatten då det finns en stor osäkerhet gällande föroreningsutbredningen i Sverige. Sannolikt överskrider redan en viss andel av befolkningen EFSA:s rekommenderade dagliga av intag av PFAS via födan så ytterligare källor behöver reduceras för att inte negativa hälsoeffekter ska uppstå (EFSA, 2020).

Innan EU kommissionen fastställer riktlinjer för analysmetoder, vilket sker senast den 12 januari 2024, kan befintliga metoder för totalhaltsanalys användas. Detta för att så snart som möjligt identifiera förorenat råvatten och kunna åtgärda bidragande källor eller sätta in skyddsåtgärder.

10.1 En riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet

I avsnittet beskrivs att en av de mer betydande förändringarna med det nya dricksvattendirektivet är en övergång till en riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet, där riskbedömningar och riskvärderingar ska bygga på internationella riktlinjer. I faroanalysen görs en inventering av alla faror som kan finnas i de olika delarna av vattenförsörjningssystemet, till exempel identifiering av potentiellt hälsofarliga objekt i tillrinningsområdet. Därefter görs en bedömning av vilken risk som faran innebär. I den kartläggningen är förorenade områden en viktig parameter att ta hänsyn till och många gånger används länsstyrelsernas EBH-databas. SGI vill framhålla att hänsyn inte enbart ska tas till de högst klassade områdena utan också till områden som har en lägre riskklassificering. Detta för att kartläggningen av de förorenade områdena kan vara utförd för länge sedan och kanske inte beaktar PFAS eller nyare ämnen på bevakningslistan. Ytterligare en risk är om de förorenade objekten ligger i skredkänsliga områden där stora jordvolymmer riskerar att skreda ut i ett vattendrag där råvattnet används för dricksvattenproduktion tex. Göta älv.

Vid riskbedömning och riskhantering avseende tillrinningsområdena för uttagpunkter för dricksvatten är det viktigt att även de tillrinningsområden som kanske inte används som dricksvattentäkter idag, men som kan behövas i framtiden för att täcka behovet av dricksvatten, inkluderas i riskbedömningen och riskhanteringen. Ett långsiktigt tänkande kan möjliggöra att dessa dricksvattentäkter kan användas för framtida uttag av dricksvatten och därmed säkra dricksvattenproduktionen.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Johan Anderberg efter föredragning av miljöingenjören Malin Montelius. I den slutliga handläggningen har även avdelningschefen Mikael Stark och miljöingenjören Jenny Vestin deltagit.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Johan Anderberg

Malin Montelius

Referenser

EFSA (2020) Risk to human health related to the presence of perfluoroalkyl substances in food, EFSA Journal, 18(9), 6223.